

Divovi / Različitosti i tekture / Dijalog s prirodom

Špernjak, Antonio

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:970315>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-13**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Akademija likovnih umjetnosti

Sveučilište u Zagrebu

Nastavnički odsjek

Antonio Špernjak

DIVOVI / RAZLIČITOSTI I TEKSTURE /

DIJALOG S PRIRODOM

ZAVRŠNI RAD

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Zagreb, 2019./2020.

doc.dr.art. Snježana Ban

doc.dr.art. Ivan Fijolić

doc.art. Igor Čabraja

DIVOVI / RAZLIČITOSTI I TEKSTURE / DIJALOG S PRIRODOM

SAŽETAK

Od samog spomena na divove, golema i često usamljena, mistična bića narodnih predaja, prvo što ćemo s njima povezati je strah. Strah od njihove gigantske pojave, strah od njihove neizmjerne i nepredvidljive snage kojom mogu utjecati na živote sitnih bića koja promatraju s visine. Njihova naizgled prijeteća pojava zbog koje izazivaju strah i uživaju poštovanje zapravo im više šteti nego što im koristi.

Druga im se bića, gonjena osjećajem straha često suprotstavljaju (zbog toga što ih je više), te im usprkos očiglednoj razlici u snazi i veličini, nepromišljenim i prerano donesenim stavovima (koji su popraćeni manjkom empatije, osjećajem poštovanja i opasnim zaključkom kako nešto tako opasno i veliko ne bi smjelo ni postojati) mogu ozbiljno naštetiti. Ovdje lako možemo povući paralelu s primjerom sićušnog stvorenja tj. čovjeka i nježnog šumskog diva - stabla, nijemog svjedoka prolaznosti i simbola snage, mudrosti i dugovječnosti.

Ekperimentirajući različitim iglama za bakropis i ostalim alatima za duboki tisak na cinčanoj ploči formata 50 x 70 cm pokušao sam gustim, isprepletenim rasterom i velikim plohama koje tvore krošnje stabala zajedno sa masivnim deblima predstaviti nježnost i krhkost ugroženog diva. Koprenasta površina krošnji predstavlja mističan ogrtač kojim se šuma, mjesto koje ljudi smatraju opasnim, mračnim i pogibeljnim, nastoji zaštititi. Naše nas pogrešno razmišljanje da nešto tako veliko, divlje i iskonsko poput šume, u ovo vrijeme ubrzanog tehnološkog razvoja, svoje prirodom dano mjesto mora ustupiti prokrčenom zemljištu. Zemljištu namijenjenom širenju gradova, gradnji autocesta, trgovačkih centara i ostalih povodljivih društvenih sadržaja, što može dovesti do neuravnoteženosti prirodnog balansa.

KLJUČNE RIJEČI:

drveće, priroda, organičnost, strojevi, stare civilizacije

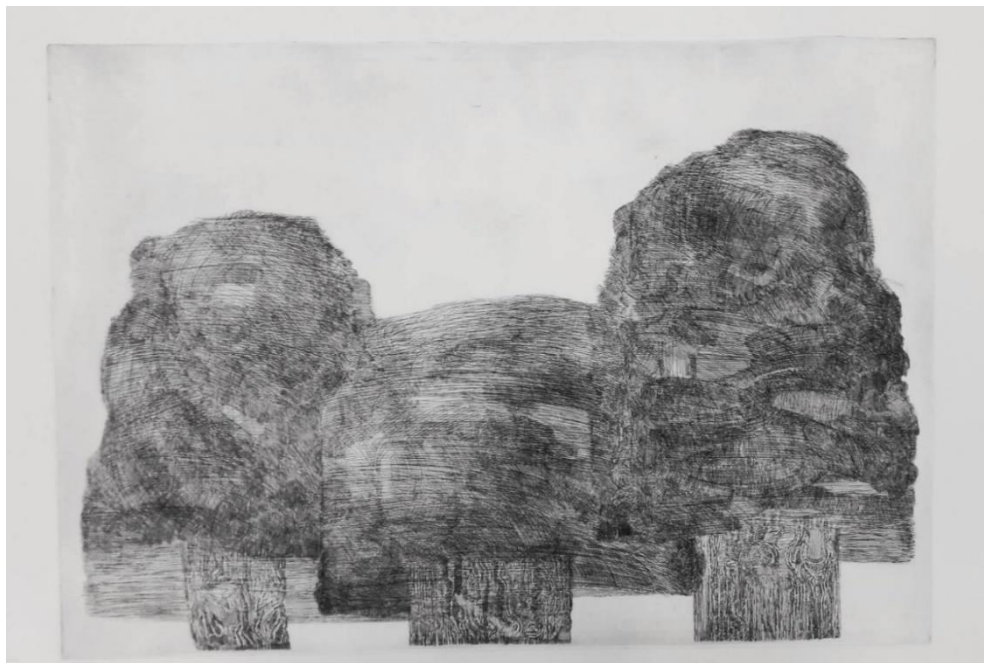
DIVOVI / RAZLIČITOSTI I TEKSTURE / DIJALOG S PRIRODOM

DIVOVI

Drveće je uvijek ostavljalo snažan dojam na mene. Svojom visinom od nekoliko desetaka metara i golemom zelenom krošnjom djeluje kao čuvar prirode. Ono promatra drugo drveće, svjedok je rasta i propadanja mnogih oblika života, svjesno prolaznosti vremena i krhkosti života. Kao zaljubljenik u prirodu i botaniku, često svjedočim klijanju mladica drveća iz sjemenke, koje kasnije sadim u nadi da će jednog dana izrasti u takve gorostase. Zelene, netaknute šumske oaze mog kraja bude u meni inspiraciju, poticaj i osjećaj dužnosti da ih umjesto brzo okinutom fotografijom sačuvam na intimniji i izravniji način. Iako djeluju snažno i nepobjedivo, kao da su vječna, zbog lošeg postupanja i gospodarenja prirodom te zbog sveprisutnog zagađenja vrlo su podložna propadanju. Zeleni, nježni divovi puni mudrosti i pouka, svjedoci su nebrojenih prošlih i nadolazećih prirodnih ciklusa. Promatrajući takva čuda prirode možemo mnogo toga od njih naučiti.

U svom radu polazio sam od crteža i skica koji su prethodili pripremi matrice i izradi bakropisa. Pokušao sam detaljnije proučiti svoju temu; otkriti što se krije iza vizualno zamršenih zapleta lišća i grana u krošnjama i snažnih debala koja ih nose. Krenuo sam od istraživanja i praćenja karakteristika pojedinih vrsta, isključivo šumskih, zbog njihovog neometanog staništa - skicirajući ih u svoj sketchbook. Crteži su isprva bili naturalističkog tipa, zbog potrebe razumijevanja proporcija i njihovih međusobnih odnosa. Krošnje su bile posebice zanimljive, najrazličitijih formi, među kojima je teško uopće odabrati koju prevesti u crtež. Visoke, uspravno položene, streme prema nebu u bogatoj i kompleksnoj kompoziciji šume. Valoviti oblici izgledaju kao oblaci koji su se spustili na tlo te djeluju pročišćeno, meditativno i produhovljeno. Djeluju opuštajuće na ljudski um. Nakon naturalističke faze, uslijedilo je pojednostavljivanje na mase. Pokušao sam ih svesti na njihove osnovne forme; na veliku masu krošnje premreženu gustim rasterom prilagođenog formi te na deblo koje djeluje poput snažnog, linijama izbrazdanog stupa noseći golemi teret gornjeg dijela. Stabla su poprimila izgled velikih prijetećih i misterioznih planina, lišenih nepotrebnih likovnih elemenata i ukrasa koji bi odvratili pozornost od onog bitnog, istinskog duhovnog bogatstva. Na crtežu sam primijenio mnoge različite pristupe; tanke, zrakaste linije, široke mrljaste poteze, gusto iscrtane rastere, izolirane, prorijeđene i tek naznačene dijelove crteža. Ovisno o kojem drvetu se radi, postoje određena odstupanja i razlike. Tako se primjerice skladno, lepezasto stablo bukve razlikuje od masivnog i zdepastog stabla hrasta, graba ili kestena. Ti

pojednostavljeni i naizgled ogoljeli i nedovršeni crteži pružili su mi dublji uvid u istraživanje te mi pomogli shvatiti kompleksnost tih živih bića i otkriti tajne koje skrivaju.

„Divovi 1“, 2020., bakropis i suha igla, 50 x 70 cm

„Divovi 2“, 2020., bakropis, suha igla, akvatinta, 50 x 70 cm

DIVOVI / RAZLIČITOSTI I TEKSTURE / DIJALOG S PRIRODOM

RAZLIČITOSTI I TEKSTURE

Za svoj opus radova unutar kolegija Slikanje 2/N odlučio sam koristiti kombinirane tehnike, poput kolaža (sitnih fragmenata), crteža, skica i slikanih dijelova uklopljenih u cjelinu. Teme koje sam odabirao za slikanje pokazuju moj osobni interes prema prirodi i biljnom svijetu; kao i sklonost tehničkom svijetu, prema strojevima i izumima. Sitni crteži i slike koji djeluju poput fragmenata neke veće i zamršenije slagalice pod utjecajem su biologije tj. izmišljenih mikroskopskih prizora. Organske forme nalik mikroorganizmima stvaram sam, pod utjecajem mojih pogleda na svijet koji me okružuje. Zamišljam simbiozu tehnologije i prirode, koju pokušavam objasniti kroz odabrane predstavnike tih dvaju svjetova; floru s jedne strane, automobile i teške komercijalne radne strojeve s druge. Ta dva naizgled posve različita svijeta su zapravo vrlo slična. Doživljavam ih kao dvije srodne dome; strojevi svoju srž vuku iz prirode; kamion možemo povezati s naprednijom verzijom snažne i neukroćene divlje životinje, dok se s druge strane taj zrcalni odraz prirode pod utjecajem vremena i nagrizanja vanjskih čimbenika ponovno vraća odakle je i došao. Metal je osnovno svojstvo snage radnog stroja, on mu daje svojstvo snage i uzdiže ga iznad osjetljivosti i krhkosti. Nagrizaju ga vlaga i korozija, te pridonose njegovom uništavanju. On se dematerijalizira i vraća u zemlju. Motor, pokretačko tijelo ekvivalentno ljudskom srcu, sa svim svojim dijelovima čini mikrokozmos sam za sebe. Na izdahu svojih snaga, nakon što je dao najbolje od sebe, služio najbolje što je mogao, njegovi se dijelovi iskorištavaju za popravak drugih; kao što i biljka za opstanak vrste širi svoje sjeme iz kojeg klija i buja novi život.

Strojevi koji su se našli kao motivi mojih radova, proizašli su iz mog djetinjstva i svakodnevnog susretanja s njima, kao rezultat života na selu. U njima sam vidio fascinantno izvor asocijacija; mašta mi je bila potaknuta njihovim izgledom nježnih divova, a zbog svojih su mi sporih pokreta i zvukova djelovali poput uspavanih dobroćudnih zvijeri koja ulijevaju sigurnost. S druge strane, obožavao sam odlaziti i boraviti u prirodi. Razvila se ljubav prema botanici; bilju, mladima drveća, mahovini, korijenju, lišajevima. Raznolikost u formi i široki spektar boja postavili su dobar temelj mojoj mašti.

Zanesenost biologijom i oblicima života zaokupila me do te mjere da sam na slikama i crtežima prirodu i strojeve rastavio na fragmente, fasciniran njihovim sitnicama i detaljima. U isprva lazurnim nanosima boje, koje sam poslije prekrivao pastoznim nanosima, detaljnim

razradama pojedinosti počeli su se stvarati organski oblici kao protuteža strogoj, hladnoj geometriji strojeva. Ti se imaginarni biljni motivi postavljaju prema strojevima poput klica nikada viđenih biljaka koje se spremaju obrasti sve što im se nađe na putu.

„B+“, 2020., akril i tempera na papiru,
80 x 100 cm

„Dnevni ritam biološkog mikroprocesora
u svemiru“, 2020., akril i tempera na
papiru, 70 x 100 cm

DIVOVI / RAZLIČITOSTI I TEKSTURE / DIJALOG S PRIRODOM

DIJALOG S PRIRODOM

Nadahnuće za rad pronašao sam u mističnoj, staroj i relativno slabo istraženoj visokorazvijenoj civilizaciji Južne Amerike - u civilizaciji Inka. Pokušao sam proniknuti u njihovu životnu filozofiju, koja je duboko ukorijenjena u praiskonski odnos čovjeka i prirode. U njihovom razvoju važnu je ulogu imao krajolik u kojem su živjeli; za njih izolirani planinski svijet nesvjestan postojanja drugih njima sličnim bićima, poput čovjeka. S druge strane, za Europljane je to bio barbarski negostoljubivi krajolik lišen materijalnih blagodati i tehnološkog napretka, potpuno neprikladan za ljude, već više za divlje zvijeri. Kao i svim brojnim civilizacijama prije njih, širenje naroda Inka u teritorijalnom i kulturološkom aspektu ovisilo je o razumijevanju krajolika u kojem su živjeli. Težak, strm i opasan teren južnoameričkih Anda iskoristili su u svoju korist; gradeći predivne spomenike u obliku kamenih gradova i hramova od masivnih kamenih i granitnih blokova, obrađenih matematičkom preciznošću.

Njihovi se gradovi iz zraka doimaju kao remek djela kiparstva. Izranjaju iz zemlje, iz brdovitih terena, strše iz strmih planinskih visoravni Perua poput golemih kosti koje strše iz Zemlje.

Fasciniran njihovom kulturom i njihovim odnosom prema prirodi, odlučio sam se za sličan pristup pri izradi svoje skulpture. Odabrao sam stiropor, materijal koji je istovremeno lagan i podatan za obradu, dok je s druge strane osjetljiv i sklon mrvljenju; poput starih, zubom vremena nagrizlih ljudskih građevina. Radi se o geometrijskim formama koje se nastavljaju jedna na drugu, nadograđuju se u ritmičkom nizanju blokova koji streme prema visini. Poput Inka koji su se vodili konfiguracijom terena, pratio sam oblik i prodirući sve više u blokove stiropora nailazio na mjesta na kojima je bilo potrebno intervenirati i improvizirati; što je rezultiralo mjestimičnim gustim nakupinama izrezbarenih blokova, koji variraju oblikom i veličinom. S obzirom na činjenicu kako je njihova kultura bila lišena velikih klasnih razlika, a koja je u ostalim civilizacijama poput Mezopotamske, Egipatske ili Rimske bila vidljiva u reprezentativnosti staležne arhitekture, i moj je pristup skulpturi bio vođen ciljem stvaranja formi koje u cjelini djeluju skladno; kao dio velike cjeline koja se sastoji od mnoštva samostalnih formi.

Zanimljiva i poticajna osobina stiropora je nemogućnost naknadne intervencije nad „greškom“, nastalom prilikom njegova rezbarjenja. Kao materijal, stiropor je iznimno krhak, sklon propadanju kada ga se obrađuje. Zbog kompleksnosti teme, skulpturi sam pristupio instinktivno, bez prethodno napravljene skice. Smatram kako je bilo nužno pristupiti na taj način, vodeći se unutarnjim osjećajem i vizijom simbioze stvaranja u kojoj sudjeluju čovjek i priroda; interpretirajući njihov dijalog.

„Izgubljeni grad“, 2020., stiropor